

Sygn. akt III AUa 516/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Małgorzata Pasek
Sędziowie	sędzia Elżbieta Czaja sędzia (del.) Danuta Dadej-Więsyk (spr.)
Protokolant: st. prot. sądowy Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2019 r. w Lublinie

sprawy L. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do renty socjalnej

na skutek apelacji L. Ś.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 23 maja 2019 r. sygn. akt VIII U 2376/14

I. oddala apelację;

II. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie r.pr. G. P. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Danuta Dadej-Więsyk Małgorzata Pasek Elżbieta Czaja

Sygn. akt III AUa 516/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 listopada 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił L. Ś. przyznania prawa do renty socjalnej, ponieważ komisja lekarska ZUS ustaliła, iż nie jest on całkowicie niezdolny do pracy, a tym samym nie spełnił warunków określonych w art. 4 ustawy z 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej.

Wyrokiem z dnia 23 maja 2019 roku Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie wnioskodawcy złożone od powyższej decyzji.

Sąd I instancji ustalił, że L. Ś. urodzony w dniu (...) ,posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe w zawodzie elektromechanik.

Decyzją z dnia 28 lipca 2009 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. przyznał L. Ś. prawo do renty socjalnej na okres od dnia 1 czerwca 2009 roku do dnia 31 lipca 2011 roku , a kolejną decyzją od dnia 1 sierpnia 2011 roku do dnia 31 sierpnia 2014 roku (decyzje – k. 25 i 43 t. III a.r.).

W dniu 28 sierpnia 2014 roku L. Ś. zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o przyznanie prawa do renty socjalnej na dalszy okres (wniosek – k. 58-61 t. III a.r.).

W toku rozpoznania powyższego wniosku oceniając jego stan zdrowia zarówno lekarz orzecznik, jak i komisja lekarska ZUS nie stwierdziła całkowitej niezdolności do pracy.

Celem zbadania zasadności odwołania i prawidłowości wydanej decyzji, opartej na ww. orzeczeniach, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy sądowych.

W opinii z dnia 26 października 2015 roku, wydanej na podstawie akt sprawy, biegli z zakresu psychologii klinicznej i psychiatrii wskazali, iż u wnioskodawcy możliwe do rozpoznania jest upośledzenie umysłowe lekkie lub umiarkowane oraz ewentualne organiczne uszkodzenie (...). Rozpoznania te zostały jednak przez biegłych opatrzone znakami zapytania, gdyż w celu określenia ewentualnej całkowitej niezdolności do pracy ze względu na stan psychiczny odwołującego, w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed 18 rokiem życia lub w trakcie nauki szkolnej konieczne okazało się w ocenie biegłych przeprowadzenie badań sądowo – psychologicznych, jednoznacznie określających, jaka jest sprawność intelektualna i poznawcza L. Ś.. (opinia – k. 28 a.s.).

Wobec niestawiennictwa wnioskodawcy na kolejny termin badania, Sąd ponownie zobligował biegłych do wypowiedzenia się odnośnie ewentualnego istnienia u skarżącego całkowitej niezdolności do pracy jedynie na podstawie akt sprawy i w opinii z dnia 24 marca 2016 roku biegli psycholog kliniczny i psychiatra określili na podstawie akt sprawy i dostępnej w nich dokumentacji medycznej, iż L. Ś. cierpi na bliżej nieokreślone upośledzenie umysłowe z okresowo występującymi zaburzeniami zachowania przy braku jednoznacznego potwierdzenia organicznego uszkodzenia (...). Biegli wskazali, iż uznają u wnioskodawcy trwałą, częściową niezdolność do pracy ze względu na stan psychiczny, która to niezdolność istnieje od dzieciństwa (powstała przed 18 rokiem życia). Nie uznali natomiast, iż wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy ze względu na stan psychiczny w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed 18 rokiem życia lub w trakcie nauki szkolnej. (opinia – k. 46 a.s.).

W związku z niejednoznacznymi wnioskami płynącymi z powyższych opinii, Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 23 czerwca 2016 roku dopuścił dowód z opinii uzupełniającej biegłych psychologa i psychiatry.

W opinii z dnia 19 września 2016 roku biegli psycholog kliniczny i psychiatra, po przeprowadzeniu badania wnioskodawcy rozpoznali u niego upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim z dostatecznym przystosowaniem społecznym, organiczne uszkodzenie (...) bez otępienia oraz zespół uzależnienia od alkoholu. Biegli stwierdzili u wnioskodawcy brak całkowitej niezdolności do pracy ze względu na stan psychiczny – zarówno obecnie, jak i w przeszłości (w tym w związku z naruszeniem sprawności organizmu, powstałym przed 18 rokiem życia lub w trakcie nauki szkolnej). Uznali natomiast odwołującego za osobę trwale (z uwagi na nieodwracalność upośledzenia umysłowego) częściowo niezdolnego do pracy ze względu na stan psychiczny od dzieciństwa (częściowa niezdolność do pracy powstała przed 18 rokiem życia (opinia – k. 79 a.s.).

Z powyższą opinią nie zgodził się pełnomocnik wnioskodawcy, zgłaszając w piśmie z dnia 16 listopada 2016 roku zastrzeżenia i wnosząc o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii przy czym pełnomocnik wniósł, aby przedmiotowa opinia uzupełniająca sporządzona została po przeprowadzeniu dowodu

z zeznań świadka M. W., o dopuszczenie którego to dowodu pełnomocnik wniósł. Ponadto pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii, a także biegłego z zakresu medycyny pracy (pismo pełnomocnika wnioskodawcy – k. 101-108 a.s.).

Wobec powyższego, biorąc także pod uwagę okoliczności odnośnie trudnej sytuacji życiowej wnioskodawcy wskazywane przez przesłuchanego świadka M. W., Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 28 marca 2017 roku dopuścił dowód z opinii innego zespołu biegłych sądowych lekarzy specjalistów w dziedzinach psychologii i psychiatrii – na okoliczność ustalenia czy wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy, przy uwzględnieniu okoliczności podnoszonych przez pełnomocnika wnioskodawcy w zastrzeżeniach do uprzednio pozyskanej opinii (zeznania świadka M. W. – k. 127v.-128 a.s.; postanowienie – k. 128-128v. a.s.).

W opinii z dnia 8 maja 2017 roku kolejni powołani biegli z zakresu psychologii i psychiatrii rozpoznali u wnioskodawcy upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, organiczne zaburzenia osobowości, zaburzenia zachowania wymagające leczenia w dzieciństwie oraz nadużywanie alkoholu, opatrując jednocześnie rozpoznania stopnia lekkiego upośledzenia oraz nadużywania alkoholu znakami zapytania i wskazując, iż wobec sprzecznych danych dotyczących głównie przystosowania społecznego i funkcjonowania intelektualnego definitywne rozpoznanie i ocena niezdolności do pracy będzie możliwa po uzupełnieniu niezbędnej dokumentacji. Biegli wnieśli o uzupełnienie dokumentacji: o rzetelny wywiad z opieki społecznej, dotyczący wyjaśnienia konfliktów wnioskodawcy z prawem opisywanych w badaniu z dnia 27 września 2014 roku przez konsultanta psychologa ZUS, próbach nauki w liceach (...) w latach 2009 i 2011 – tj. o opinię z Liceum (...) we W. i Liceum (...) w B. oraz o opinię z Domu (...)w (...) i (...) Szkoły(...) w B.. (opinia – k. 141-141v. a.s.).

Po pozyskaniu wskazywanej przez biegłych psychologa i psychiatrę dokumentacji, sporządzili oni opinię uzupełniającą z dnia 21 sierpnia 2017 roku, w której rozpoznali u wnioskodawcy upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, organiczne zaburzenia osobowości, zaburzenia zachowania wymagające leczenia w dzieciństwie oraz nadużywanie alkoholu w wywiadzie. Biegli wskazali, iż L. Ś. jest osobą częściowo niezdolną do pracy od dnia 1 września 2014 roku – na stałe. Uzasadniając takie stanowisko biegli w całości powtórzyli argumentację, którą byli w stanie wskazać przed uzupełnieniem dokumentacji nadmieniając, iż załączona dodatkowa dokumentacja nie wnosi żadnych treści, które mogłyby potwierdzać obecnie występujące dysfunkcje sfery osobowościowej dotyczące funkcjonowania społecznego, które uniemożliwiają podjęcie pracy na stanowisku przystosowanym do obniżonego funkcjonowania intelektualnego. L. Ś. w ocenie biegłych może wykonywać proste prace fizyczne. Dokumentacja z Poradni (...) wyraźnie wskazuje w ocenie biegłych na brak konieczności leczenia psychiatrycznego. Biegli nadmienili, iż historia choroby sporządzona przez Poradnię (...) kończy się na 2014 roku, a brak jest w niej wpisów dotyczących obecności istotnych zaburzeń zachowania. Podsumowując, biegli nie znaleźli podstaw do uznania u wnioskodawcy całkowitej niezdolności do pracy, zarówno obecnie, jak i w przeszłości (opinia uzupełniająca – k. 157-157v. a.s.).

Powyższe opinie zakwestionował pełnomocnik wnioskodawcy, wskazując w piśmie z dnia 6 listopada 2017 roku, że nie zgadza się z twierdzeniami biegłych, zgłaszając pod adresem sporządzonych opinii zastrzeżenia i wskazując, iż opinia uzupełniająca jest zbyt lakoniczna. Pełnomocnik wniósł o uzupełnienie pozyskanej ostatnio opinii o odpowiedzi biegłych na wskazane w piśmie pytania.

Wobec powyższych zarzutów Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 9 listopada 2017 roku wywołał kolejną opinię uzupełniającą biegłych psychologa i psychiatry – celem odniesienia się do zarzutów podnoszonych przez pełnomocnika wnioskodawcy i ponownego rozważenia stopnia niezdolności wnioskodawcy do pracy oraz daty jej powstania (postanowienie – k. 169v. a.s.).

W kolejnej opinii uzupełniającej – z dnia 12 stycznia 2018 roku – biegli z zakresu psychiatrii i psychologii wskazali, iż w całości podtrzymują wnioski płynące z opinii uzupełniającej z dnia 21 sierpnia 2017 roku, a mianowicie, iż L. Ś. jest osobą częściowo niezdolną do pracy od dnia 1 września 2014 roku. Podtrzymali również rozpoznania postawione na podstawie wnikliwej analizy akt, załączonej i uzupełnionej dokumentacji medycznej oraz badania psychiatrycznego i psychologicznego. Odpowiadając na zarzuty pełnomocnika wnioskodawcy biegła psycholog wyjaśniła, że nie

wykonywała badania skalą Inteligencji W. ani testem B. i B., uznając brak takiej konieczności. Wnioskodawca ukończył bowiem szkołę(...) dla osób upośledzonych w stopniu lekkim, do której został zakwalifikowany w 2006 roku orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, nigdy nie był przekwalifikowywany do nauki dla osób z upośledzeniem umysłowym umiarkowanym. Biegli wskazali także, iż w 2009 roku zostało wydane kolejne orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z rozpoznaniem lekkiego upośledzenia umysłowego i zaleceniem kontynuowania nauki w (...) Szkole (...). Biegli zauważyli, że w opinii Dyrekcji Zespołu Szkół (...) nr(...) w B. z dnia 24 lutego 2009 roku wynika, że sprawiał liczne problemy wychowawcze i przejawiał zachowania agresywne, odrzucał ponadto wszelkie proponowane oddziaływania wychowawcze i formy pomocy, w tym pomocy psychologicznej. Podkreślono także, że mimo to uczeń miał szanse ukończenia szkoły w przypadku systematycznego uczęszczania na zajęcia. Oceny funkcjonowania poznawczego nie dokonuje się bowiem w ocenie biegłych jedynie w oparciu o badanie testowe, ale również w oparciu o kwalifikacje do określonej szkoły, osiągnięcia szkolne i zdobyte wykształcenia. Biegli zwrócili także uwagę na fakt, iż znajdujące się w aktach sprawy wyniki badania Skalą W. oscylują od II = 45 do II = 64, a w zaświadczeniach z badań psychologicznych w B. występuje sformułowanie „aktualne II” – bez odniesienia się do postawy badanego wobec badań testowych, jego zaangażowania i motywacji i do współpracy. Biegli skonstatowali, iż praktyka i literatura jasno wskazują na wpływ postawy chętniej lub niechętniej do badania na wynik globalny, jednocześnie nikomu, kto prawdziwie jest upośledzony w stopniu umiarkowanym nie udaje się uzyskać wyników w granicach lekkiego upośledzenia umysłowego. Biegli uznali również, że upośledzenie umysłowe jest stanem nieodwracalnym, (a więc nie ma „aktualnych II”), a wnioskodawca przez cały przebieg nauki szkolnej uczył się w systemie dla osób upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim. Ponadto z załączonej dokumentacji i wywiadu w ocenie biegłych wynika, że wnioskodawca w okresie od września 2014 roku do sierpnia 2017 roku nie przechodził żadnych poważnych chorób układu nerwowego, ciężkich schorzeń somatycznych ani urazów głowy, które mogłyby mieć istotny wpływ na pogorszenie jego funkcjonowania intelektualnego. Dodatkowa dokumentacja nie wniosła zdaniem biegłych żadnych treści wskazujących na upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym. Biegli nadmienili także, iż upośledzenie umysłowe jako choroba ośrodkowego układu nerwowego skutkuje zwykle patologicznym zapisem (...). Niemniej ani badanie, ani też wywiad nie wskazują na istnienie u odwołującego schorzeń z kręgu neurologicznego (padaczka, niedowład, porażenia), w związku z tym nie ma to istotnego znaczenia na ocenę niezdolności do pracy. Biegli zgodnie uznali zatem, iż stan psychiczny opiniowanego nie skutkowało całkowitą niezdolnością do pracy – zarówno przed 2014 rokiem, jak i obecnie (opinia uzupełniająca – k. 175 a.s.).

Wobec kolejnych zastrzeżeń do opinii pełnomocnika wnioskodawcy i po uwzględnieniu wniosku o wezwanie biegłych na rozprawie w dniu 28 czerwca 2018 roku biegli z zakresu psychologii i psychiatrii, opiniując uzupełniająco ustnie i odpowiadając na wątpliwości pełnomocnika wnioskodawcy wskazali, iż w całości podtrzymują ocenę i wnioski płynące ze sporządzonych opinii pisemnych – zarówno głównej, jak i uzupełniających. Biegli stwierdzili, iż o kwestii ewentualnego przekwalifikowania do danej pracy decyduje lekarz medycyny pracy, jednakże wnioskodawca – z uwagi na swoje upośledzenie w stopniu lekkim – jest zdolny do pracy fizycznej. Nieznajomość zegara, niemożliwość zrozumienia tekstu czytanego nie dyskwalifikują go z wykonywania pracy fizycznej. Wnioskodawca ukończył bowiem (...) szkołę (...) dla osób z lekkim upośledzeniem umysłowym, uzyskując zawód elektromechanik. Absolwenci tych szkół są w ocenie biegłych przygotowywani do prac zawodowych i wnioskodawca nie odbiega od tej grupy osób w zakresie intelektualnym. Wnioskodawca próbował podejmować naukę w liceum i z tej szkoły zrezygnował, nie dlatego że sobie nie radził, ale dlatego, że nie chciał kontynuować tej szkoły. Biegli zwrócili uwagę na żądane uprzednio uzupełnienie dokumentacji, które dało pełny obraz umożliwiający dokonanie poprawnej oceny stanu zdrowia psychicznego skarżącego. Z uzupełnionego materiału dowodowego wynikało, iż wnioskodawca był karany za jazdę rowerem pod wpływem alkoholu, co w ocenie biegłych może oznaczać jego problemy osobowościowe, a być może i alkoholowe. Biegli stwierdzili jednak ponownie z całą pewnością, że odwołujący jest upośledzony w stopniu lekkim, jednak wskazali na brak dowodów odnośnie dysfunkcji osobowościowych, które przeszkadzają L. Ś. w codziennym funkcjonowaniu. W ocenie biegłych samo codzienne życie uwydatnia dysfunkcje osobowościowe, jednakże w przypadku wnioskodawcy zbyt mało jest dowodów obrazujących ewentualne istnienie takich dysfunkcji u L. Ś. po 2014 roku. Biegli nadmienili, iż wnioskodawca bardzo dobrze rozumie, co dla niego jest dobre, a co jest dla niego złe. W ocenie biegłych wnioskodawca jest zdolny do prostych czynności fizycznych pod nadzorem, np. sprzątanie placu, rozładunku lub do innych czynności powtarzających się. Biegli wskazali ponadto, iż pożądane byłoby

pozyskanie informacji o obecnym sposobie życia wnioskodawcy, jego realnych potrzeb oraz o prowadzonych wobec niego postępowaniach karnych w związku z jazdą rowerem pod wpływem alkoholu, w toku których być może skarżący był badany przez biegłych. Biegli podkreślili, iż wnioskodawca dwukrotnie był kwalifikowany do szkoły specjalnej o stopniu lekkim i nikt go nie przekwalifikował, a nawet miał możliwość chodzenia do specjalnego liceum, zatem w ocenie biegłych intelekt wnioskodawcy pozostaje na poziomie uzasadniającym uznanie upośledzenia w stopniu lekkim. Zdaniem biegłych skarżący może funkcjonować źle, gdyż pochodzi z rodziny patologicznej. Biegli wskazali, iż uzupełniona dokumentacja nie wniosła nic nowego do sprawy i wynikało z niej, że odwołujący nie kontynuował leczenia, co utwierdziło biegłych w przekonaniu, że niezasadnym jest rozważanie uznania u niego umiarkowanego stopnia upośledzenia. Biegli zauważyli także, iż z zaburzeniami osobowościowymi możliwe jest przystosowanie się do życia z biegiem czasu, jednakże wymaga to leczenia, wysiłku, pomocy psychologicznej, psychiatrycznej. Z tego wynikała konieczność leczenia w dzieciństwie i mogło to stanowić przyczynę nadużywania przez wnioskodawcę alkoholu. Stan upośledzenia umysłowego pozostał u wnioskodawcy na niezmiennym poziomie i nie ma w ocenie biegłych dowodu na to, że poprawił się stan jego zaburzeń zachowania, zaburzeń emocjonalnych, osobowości. Wnioskodawca może mieć zaburzenia osobowości, ale nie będą one dyskwalifikować go jako osoby zdolnej do pracy.. Biegli nadmienili, iż jeśli osoba zaburzona psychicznie lub chora psychicznie nie stwarza bezpośredniego zagrożenia dla swojego zdrowia i życia lub też dla otoczenia, to nie ma możliwości zmuszenia jej do podjęcia leczenia. Sąd ingeruje tylko wówczas, gdy zagrożenie takie występuje. Wnioskodawca natomiast nie wymagał leczenia szpitalnego, nie był także zmuszany do leczenia ambulatoryjnego. (protokół – k. 218-220v. a.s.).

W związku z wnioskami płynącymi z powyższej uzupełniającej opinii ustnej, pełnomocnik wnioskodawcy przy piśmie z dnia 30 lipca 2018 roku przedłożył szereg nowych dokumentów odnoszących się do sposobu funkcjonowania wnioskodawcy, a także wniósł o zwrócenie się przez Sąd o pozyskanie kolejnej dokumentacji, a następnie wywołanie kolejnej opinii uzupełniającej biegłych.

W opinii uzupełniającej z dnia 21 stycznia 2019 roku biegli psycholog i psychiatra wskazali, iż zapoznali się z uzupełnionym materiałem dowodowym, w tym z wyrokami karnymi Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej oraz orzeczonymi wobec skarżącego karami i środkami karnymi w poszczególnych postępowaniach. Biegli zwrócili uwagę, iż w toku tych postępowań, w dniu 7 maja 2016 roku zostało przeprowadzone badanie przez biegłych psychiatrów, które dało rozpoznanie upośledzenia umysłowego lekkiego, a także w opinii psychologicznej upośledzenia umysłowego lekkiego, obecności deficytów poznawczych na podłożu zmian organicznych w obrębie (...), zaburzeń funkcjonowania indywidualnego i społecznego jako interakcja pierwotnego potencjału intelektualno – poznawczego, deprawującego wpływu środowiska oraz destrukcyjnych skutków nadużywania alkoholu. Biegli uznali wówczas, że L. Ś. miał w stopniu nieznacznym ograniczoną zdolność rozpoznania znaczenia czynu i w nieznacznym stopniu zdolność pokierowania swoim postępowaniem. Nie stwierdzili objawów osiowych uzależnienia od alkoholu, ale uznali, że alkohol ma negatywny wpływ na osobiste i społeczne funkcjonowanie opiniowanego. Uznali, że upośledzenie umysłowe utrudnia mu w pełni sprawne funkcjonowanie społeczne. Podczas badania psychologicznego skarżący podał, że dorywczo pracował przy układaniu kostki brukowej oraz w hurtowniach budowlanych. W niniejszej opinii uzupełniającej biegli odnotowali ponadto, iż Gminny Ośrodek (...)w P. od września 2014 roku, tj. od czasu uznania L. Ś. za osobę częściowo niezdolną do pracy (utrata prawa do renty socjalnej), łoży na utrzymanie skarżącego poprzez przyznawanie mu zasiłków celowych na bieżące potrzeby oraz przyznanie zasiłku stałego. L. Ś. nie podejmuje pracy zarobkowej. Otrzymywane z (...) środki obejmowały dotychczas ustalenie prawa do zasiłku celowego w formie niepieniężnej, tj. opał w ilości do kwoty 260 złotych, zasiłek stały w kwocie 604 złotych miesięcznie od 1 listopada 2015 roku do 30 listopada 2019 roku, zasiłek okresowy w kwocie 317 złotych miesięcznie od 1 października 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku, świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności w kwocie 250 złotych w okresie od 17 do 30 września 2015 roku. Ponadto biegli wskazali, iż w dniu 2 listopada 2015 roku orzeczono wobec L. Ś. umiarkowany stopień niepełnosprawności, istniejącej od dnia 9 marca 2005 roku, zaś w ustalonym stopniu od dnia 10 czerwca 2009 roku – do dnia 30 listopada 2019 roku, przewidujący zatrudnienie w warunkach pracy chronionej. Biegli zwrócili uwagę także na dokumentację z Wojewódzkiego Szpitala (...) w B., zawierającą kserokopię historii choroby: wnioskodawca przyjęty do szpitala został w trybie nagłym w dniu 8 listopada 2018 roku z rozpoznaniem upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim (niewielkie zmiany lub brak zmian w zachowaniu). Przywieziony na (...) przez (...), znaleziony

przez Policję blakający się w lesie, wyiębiony i splątany. Nie nawiązywał wówczas kontaktu słownego, wywiad logiczny okazał się niemożliwy do zebrania przy przyjęciu. W godzinach porannych kontakt z nim stał się logiczny i prawidłowy. Odpowiadał po dłuższym zastanowieniu. Wypisany został na własne żądanie, w logicznym kontakcie, wykonane badanie (...) głowy nie wykazało żadnych zmian. Biegli odnotowali także, że z pozyskanej dokumentacji wynika, że w dniu 22 maja 2018 roku miała miejsce interwencja policji wobec wnioskodawcy, który wszedł na posesję M. H. i krzyczał, żeby dzwonić na Policję. W związku z tym ponownie przewieziony został na (...) szpitala w B., przyjęty tam w dniu 23 maja 2018 roku, nie wyraził jednak zgody na pobranie badań i tego dnia oddalił się o godz. 13:29, rozpoznano wówczas u niego zaburzenia adaptacyjne. Był transportowany do oddziału psychiatrycznego, gdzie odmówiono mu hospitalizacji, był wówczas spokojny, w utrudnionym kontakcie słownym, niechętnie odpowiada na pytania, po czym oddalił się samowolnie. Biegli omówili także dokumentację pozyskaną z Domu (...) w K., filii Domu (...) w S., zawierającą informacje dotyczące L. Ś. z lat 2004 – 2009. W czasie nauki w Szkole (...) w R. mieszkał w internacie szkoły. Na weekendy, święta i ferie przyjeżdżał do Domu (...) w K.. Z powodu negatywnych zachowań, tj. palenie, spożywanie alkoholu i środków odurzających, przemoc wobec młodszych kolegów, drobne kradzieże, dewastacja sprzętu został usunięty z internatu w R., zamieszkał na stałe w K. i był codziennie dowożony do Szkoły(...) w B.. Z powodu bójek i pobić wychowanków był obserwowany w Szpitalu (...) w L., rozpoznano zaburzenia osobowości i upośledzenie intelektualne. Przyjmował leki, kontynuacji leczenia odmówił z chwilą osiągnięcia pełnoletności. W 2007 roku zamieszkał w bursie szkolnej w B.. Spożywanie alkoholu, wagary, niewracanie na noc, niszczenie sprzętu spowodowało usunięcie go z bursy w czerwcu 2008 roku. Jako dziesięcioletniak zamieszkał w filii Domu (...) wS.. Przyjmował środki odurzające, był agresywny wobec wychowanków i wychowawców, zniszczył wyposażenie. 22 października po wcześniejszym spożyciu alkoholu wdał się w bójkę z kolegami, w rezultacie doznał złamania szczęki. Po 2 tygodniach samowolnie zdjął i zniszczył aparat szczękowy. Zamieszkał z siostrą w C., nie kontynuował nauki, przyznał, że dużą część środków, które otrzymał na kontynuowanie nauki przeznaczył na alkohol. W opinii kierownika filii, L. Ś. świadomie odmawiał korzystania z oferowanego wsparcia kierując się swoimi przekonaniem, uporem i zaburzonym obrazem rzeczywistości. Odmawiał też starań o rentę socjalną. Po ponownej i szczegółowej analizie dokumentacji dołączonej do akt sprawy biegli psycholog i psychiatra podtrzymali postawione rozpoznania podczas badania 8 maja 2017 roku, tj. upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, organiczne zaburzenia osobowości i zachowania a ponadto szkodliwe używanie alkoholu. Biegli nadmienili, że z akt sprawy wynika, iż wnioskodawca wykonywał już proste prace zarobkowe. Biegli podtrzymali zatem w całości opinię wydaną w dniu 8 maja 2017 roku, że wnioskodawca jest osobą częściowo niezdolną pracy na stałe. Nadmienili, iż z dokumentacji wynika, że wnioskodawca nie leczy się psychiatrycznie od 2014 roku, nie był ostatecznie hospitalizowany psychiatrycznie, lecz nadużywa alkoholu. Dowieziony do oddziału(...) w dniu 23 maja 2018 roku nie wyraził zgody na leczenie, a w opinii psychiatry nie wymagał leczenia w trybie nagłym (bez zgody). Biegli wskazali także, iż zgodnie z literaturą przedmiotu całkowitą niezdolność do pracy można orzec dla osób z lekkim upośledzeniem umysłowym w przypadku, gdy towarzyszą mu nasilone, organicznie uwarunkowane zaburzenia emocjonalne i zachowania – potwierdzone pobytem szpitalnym, a już na pewno systematycznym i intensywnym leczeniem ambulatoryjnym. Sytuacja taka nie ma jednak miejsca w przypadku L. Ś. (opinia – k. 352-354 a.s.).

Powyzszą opinię uzupełniającą zakwestionował pełnomocnik wnioskodawcy, wskazując, iż wnosi o wywołanie opinii nowego zespołu biegłych psychologa i psychiatry (pismo – k. 370-372 a.s.).

Sąd Okręgowy nie prowadził jednak dalszego postępowania dowodowego wskazując iż byłoby to uzasadnione tylko wówczas, kiedy sporządzone opinie byłyby sprzeczne lub niewłaściwie uzasadnione. Sąd Okręgowy miał w tym zakresie na względzie stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 27 lipca 2010 roku (II CSK 119/10, LEX nr 603161) oraz postanowieniu z dnia 19 sierpnia 2009 roku (III CSK 7/09, LEX nr 533130), zgodnie z którym Sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z dalszych opinii biegłych lub opinii instytutu, gdy zachodzi taka potrzeba, a więc wtedy gdy przeprowadzone już opinie zawierają istotne luki, są niekompletne, bo nie odpowiadają na postawione tezy dowodowe, niejasne, czyli nienależycie uzasadnione lub nieweryfikowalne, to jest gdy przedstawione ekspertyzy nie pozwalają organowi orzekającemu zweryfikować zawartego w niej rozumowania co do trafności wniosków końcowych. Taka sytuacja nie zachodziła jednak w rozpoznawanej sprawie. Z tego względu kolejne wnioski dowodowe pełnomocnika wnioskodawcy podlegały oddaleniu, bowiem dalsze prowadzenie postępowania na

okoliczności już wyjaśnione poprzednio przeprowadzonymi dowodami powodowałyby w ocenie Sądu Okręgowego zbędne przewlekane postępowanie. Podobne przesłanki legły u podstaw oddalenia wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy.

Sąd Okręgowy podzielił wywołane w sprawie opinie uznając je za szczegółowo i logicznie uzasadnione, a przez to przekonywujące. W ocenie Sądu, dokonana przez biegłych diagnoza schorzeń jest prawidłowa, zaś wnioski płynące z opinii – zarówno głównych, jak i uzupełniających – korespondują ze zgromadzoną dokumentacją medyczną oraz bazują na wynikach przeprowadzonych badań, co czyni opinie wewnętrznymi oraz wzajemnie spójnymi i logicznymi. Merytorycznej wartości opinii nie mogą podważyć uwagi pełnomocnika wnioskodawcy, ostatecznie sprowadzające się do subiektywnej polemiki z wnioskami z nich płynącymi o istnieniu obecnie u skarżącego jedynie częściowej niezdolności do pracy. W ocenie Sądu nie zachodziła zatem potrzeba uzupełnienia materiału dowodowego w sprawie, z uwagi na kwestionowanie przez pełnomocnika odwołującego mocy dowodowej wywołanych w sprawie opinii. Potrzeba powołania innego biegłego lub wywołania opinii uzupełniającej powinna wynikać z okoliczności sprawy, jeśli opinie wydane dotychczas do sprawy zawierają istotne braki, względnie też nie wyjaśniają istotnych okoliczności. Nie można więc przyjmować, że Sąd obowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym wypadku, gdy złożona opinia jest dla strony niekorzystna. Opinie wydane dotychczas do sprawy nie zawierały bowiem istotnych braków, wyjaśniały też wszystkie istotne w sprawie okoliczności (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 1998 roku, II UKN 248/98, OSNAPiUS Nr 20/1999, poz. 666; z dnia 2 czerwca 1998 roku, II UKN 88/98, OSNAPiUS Nr 11/1999, poz. 373).

W ocenie Sądu subiektywna ocena stanu zdrowia skarżącego, nie znajdująca oparcia w żadnych dowodach nie może skutecznie podważać trafności i rzetelności opinii biegłych sądowych.

W tych warunkach Sąd Okręgowy przyjął, że odwołanie L. Ś. nie zasługiwało na uwzględnienie, gdyż nie zostały spełnione przesłanki do ustalenia mu prawa do renty socjalnej określone w art. 4 ust. 1 ustawy z 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 982 ze zm.) w związku z art. 12 ust. 1 i art. 13 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1383).

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że całkowita niezdolność do pracy, będąca przesłanką prawa do renty socjalnej, może wprawdzie powstać po upływie okresów wskazanych w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, ale dla nabycia takiego świadczenia istotne jest, aby przyczyna naruszenia sprawności organizmu osoby ubezpieczonej (choroba) - powodująca całkowitą niezdolność do pracy - powstała nie później niż w okresach wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 1-3 ustawy o rencie socjalnej.

W świetle wniosków płynących z opinii biegłych, odwołujący nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. Z tych też powodów i na mocy powołanych przepisów oraz na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku złożył L. Ś. zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest:

- art. 233 § 1 i 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów oraz dokonanie wybiórczej i dowolnej oceny faktów i dowodów ujawnionych w sprawie, a także wyciągnięcie z tych dowodów nielogicznych wniosków, w szczególności poprzez błędne uznanie, że brak jest wystarczającego materiału dowodowego potwierdzającego całkowitą niezdolność wnioskodawcy do pracy; nieuzasadnione uznanie, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala na jednoznaczne stwierdzenie istnienia wyłącznie częściowej niezdolności wnioskodawcy do pracy;

- art. 217 k.p.c. i art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego pełnomocnika wnioskodawcy o przeprowadzenie dowodu z innego zespołu biegłych psychologa i psychiatry oraz dowodu z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy, na okoliczności wskazane przez pełnomocnika wnioskodawcy, mimo iż kwestia niezdolności wnioskodawcy do pracy nie została uprzednio ustalona na podstawie wyczerpującego i wiarygodnego

materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, a wydane w sprawie opinie biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii pozostawiały wiele wątpliwości i zawierały wnioski sprzeczne z zasadami logicznego rozumowania, oderwane od zgromadzonego w sprawie materiału dowodowe, były oparte wyłącznie na skąpej dokumentacji medycznej, a właściwie stwierdzonych w niej przez biegłe brakach;

- art. 8 k.p.a. w związku z art. 6 k.p.a. w związku z art. 16 ustawy o rencie socjalnej przez nieuwzględnienie dyrektyw (zasad) o charakterze generalnym wynikających z tych przepisów, a mianowicie wiążącej organ zasady pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa oraz zasady pewności prawa (uprawnionych oczekiwań do uzyskania rozstrzygnięcia zgodnego z przyjętą dotychczas praktyką) polegające na zmianie przyjętego dotychczas w stosunku do wnioskodawcy orzecznictwa uznającego zasadność przyznania mu świadczenia w poprzednich latach 2009-2014 kolejnymi decyzjami ZUS przy jednoczesnym braku stwierdzonych przez lekarzy orzeczników ZUS czy biegłych pozytywnych zmian w jego stanie zdrowia

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest:

- art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej (Dz. U. 2018, poz. 1340, tekst jedno ze zm.) poprzez odmowę przyznania wnioskodawcy świadczenia ze względu na błędne uznanie, że nie spełnia on przesłanek przewidzianych tym przepisem.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty apelujący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez zmianę zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. Inspektorat w B. z dnia 12 listopada 2014 roku numer (...), poprzez przyznanie wnioskodawcy prawa do renty socjalnej, ewentualnie

2. uchylenie skarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania;

3. dopuszczenie dowodu z łącznej opinii biegłych sądowych z zakresu psychologii i psychiatrii z wyłączeniem biegłych opiniujących dotychczas w sprawie, na okoliczność:

a) ustalenia czy wnioskodawca jest osobą całkowicie niezdolną do pracy i czy ta niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole przed ukończeniem 25 roku życia,

b) jaka jest data początkowa powstania tej niezdolności do pracy i jaki jest przewidywany okres tej niezdolności, a tym samym czy wnioskodawca spełnia przesłanki do uzyskania renty socjalnej w rozumieniu ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej,

- z uwzględnieniem całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w tym po przeprowadzeniu osobistego badania wnioskodawcy, a także celem

c) ustosunkowania się do zastrzeżeń pełnomocnika wnioskodawcy do kolejnych opinii biegłych wydawanych w niniejszej sprawie, zawartych w kolejnych pismach, w tym z dnia 16 listopada 2016 roku, 6 listopada 2017 roku, 7 marca 2019 roku, a także ustnej uzupełniającej opinii biegłych wydanej na rozprawie w dniu 28 czerwca 2018 roku;

d) wyjaśnienia czy stan zdrowia wnioskodawcy uległ poprawie w stosunku do stanu stanowiącego przesłankę przyznania mu renty socjalnej poprzednimi decyzjami ZUS w poprzednich okresach;

4. dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy na okoliczność ustalenia czy mając na uwadze wykształcenie wnioskodawcy, zakres jego niezdolności do pracy i sposób funkcjonowania w środowisku pracy istnieje szansa jego przekwalifikowania się celem wykonywania jakiegokolwiek pracy adekwatnej do jego możliwości intelektualnych i sprawności psychofizycznej;

5. przyznanie pełnomocnikowi wnioskodawcy ustanowionego z urzędu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu za obie instancje i oświadczam, że opłaty nie zostały zapłacone w całości ani w części.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy prawidłowo przeprowadził postępowanie w sprawie. Sąd Apelacyjny podziela dokonane przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne i aprobuje argumentację prawną przedstawioną w motywach zaskarżonego wyroku. Nie zachodzi zatem potrzeba ich szczegółowego powtarzania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997 r., II UKN 61/97 – OSNAP 1998 nr 9, poz. 104 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1999 r., I PKN 521/98 – OSNAP 2000, nr 4, poz. 143). Zgodnie bowiem z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 15 maja 2007 roku w sprawie V CSK 37/07, Lex nr 442585, surowsze wymagania odnośnie do oceny zgromadzonego materiału i czynienia ustaleń na potrzeby wydania orzeczenia ciąży na Sądzie odwoławczym wówczas, gdy odmiennie ustala on stan faktyczny w sprawie niż to uczynił Sąd I instancji. Inaczej jest natomiast wtedy, gdy orzeczenie wydane na skutek apelacji zmierza do jej oddalenia, a tym samym utrzymuje w mocy ustalenia poczynione przez Sąd I instancji. W takim bowiem przypadku, jakkolwiek wyrok Sądu odwoławczego powinien opierać się na jego własnych i samoistnych ustaleniach, za wystarczające można uznać stwierdzenie, że przyjmuje on ustalenia faktyczne i prawne Sądu I instancji jako własne.

Na wstępie należy stwierdzić, że nie jest uzasadniony wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Mimo, że wniosek ten został zgłoszony jako ewentualny, to jednak jako dalej idący wymaga rozpoznania w pierwszej kolejności. Stosownie do treści art. 386 § 2 i 4 k.p.c. uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić tylko w razie stwierdzenia nieważności postępowania, nie rozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo w sytuacji, gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w przedmiotowej sprawie nie zachodzi żadna z przytoczonych powyżej podstaw do uchylenia orzeczenia i przekazania do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. W szczególności postępowanie przed Sądem Okręgowym nie jest dotknięte nieważnością, nadto Sąd Okręgowy rozpoznał istotę sprawy rozstrzygając w oparciu ustalone okoliczności faktyczne.

Bezzasadny jest również zarzut naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafny wyrok, należycie oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy, nie naruszając przy tym zasady swobodnej oceny dowodów, wynikającej z powołanego przepisu. W konsekwencji Sąd pierwszej instancji nie naruszył również prawa materialnego mającego w sprawie zastosowanie.

Przedmiotem sporu w sprawie było ustalenie, czy L. Ś. spełnia ustawowe warunki do uzyskania prawa do renty socjalnej, które są określone w przepisach ustawy z 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 982). Zgodnie z art. 4 tej ustawy prawo do renty socjalnej przysługuje osobie pełnoletniej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. W myśl art. 5 ustawy o rencie socjalnej, ustalenie całkowitej niezdolności następuje na zasadach i w trybie określonym w ustawie z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1383). Według art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej w sprawach nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w tym regulacje zawarte w art. 12 ust. 2 tej ustawy, który zawiera definicję całkowitej niezdolności do pracy.

Stosownie do treści art. 12 ust. 1 tej ostatniej ustawy niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności

do pracy po przekwalifikowaniu. Przy czym całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy (art. 12 ust. 2).

W świetle powołanych przepisów dla nabycia prawa do renty socjalnej istotne jest, by przyczyna naruszenia sprawności organizmu osoby ubezpieczonej powodująca całkowitą niezdolność do pracy powstała nie później niż w okresach wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 1 – 3 ustawy. Przesłanki nabycia prawa do renty socjalnej nie są więc spełnione zarówno wtedy, gdy określone naruszenie sprawności organizmu powstało w okresach wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 1-3 ustawy, ale nie spowodowało całkowitej niezdolności do pracy, jak i wtedy, gdy określone naruszenie sprawności organizmu spowodowało całkowitą niezdolność do pracy, ale powstało po upływie okresów wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 1-3 ustawy o rencie socjalnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 stycznia 2011 r. I UK 240/10 LEX nr 738533, z dnia 26 lipca 2011 roku I UK 6/11 LEX nr 1026617).

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy konieczne było zatem rozstrzygnięcie, czy naruszenie sprawności organizmu wnioskodawcy powstałe w okresie nauki w szkole nie później niż przed ukończeniem przez nią 25 roku życia powoduje obecnie całkowitą niezdolność do pracy.

Ustaleń w tym zakresie Sąd Okręgowy dokonał zasięgając wiadomości specjalnych posiadanych przez biegłych sądowych lekarzy specjalistów dobranych do istniejących u odwołującego schorzeń. W sprawie wywołane zostały opinie trzech niezależnych zespołów biegłych. W złożonych opiniach biegli zgodnie stwierdzili, że nie ma podstaw do przyjęcia, że L. Ś. jest aktualnie całkowicie niezdolny do pracy. Wbrew zarzutom skarżącego opinie nie zawierają sprzeczności a ich wnioski są ze sobą zgodne. Zarówno opinia z dnia 26 października 2015 roku, opinia z dnia 19 września 2016 roku jak i z dnia 8 maja 2017 roku wraz z ich licznymi uzupełnieniami wskazują na istnienie u wnioskodawcy lekkiego stopnia upośledzenia i częściowej trwałej niezdolności do pracy. Prawdopodobnie tych wniosków potwierdza linia życiowa wnioskodawcy, który ukończył szkołę specjalną dla osób upośledzonych w stopniu lekkim, do której został zakwalifikowany w 2006 roku orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, nigdy nie był przekwalifikowywany do nauki dla osób z upośledzeniem umysłowym umiarkowanym. Biegli wskazali także, iż w 2009 roku zostało wydane kolejne orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z rozpoznaniem lekkiego upośledzenia umysłowego i zaleceniem kontynuowania nauki w(...) Szkole (...). Biegli podkreślili również, że upośledzenie umysłowe jest stanem nieodwracalnym, a wnioskodawca przez cały przebieg nauki szkolnej uczył się w systemie dla osób upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim. Ponadto z załączonej dokumentacji i wywiadu w ocenie biegłych wynika, że wnioskodawca w okresie od września 2014 roku do sierpnia 2017 roku nie przechodził żadnych poważnych chorób układu nerwowego, ciężkich schorzeń somatycznych ani urazów głowy, które mogłyby mieć istotny wpływ na pogorszenie jego funkcjonowania intelektualnego. Dodatkowa dokumentacja nie wniosła zdaniem biegłych żadnych treści wskazujących na upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym. Rozpoznanie upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim wynika także z opinii z dnia 7.05.2016 roku wywołanej w sprawie karnej, dołączonej przez pełnomocnika wnioskodawcy oraz z karty informacyjnej leczenia z dnia 8.11.2018 roku.

Wnioski opinii są zgodne, iż istniejące u wnioskodawcy upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim z dostatecznym przystosowaniem społecznym, organiczne uszkodzenie (...) bez ośpienia oraz zespół uzależnienia od alkoholu prowadzą częściową niezdolność do pracy. Biegli stwierdzili u wnioskodawcy brak całkowitej niezdolności do pracy ze względu na stan psychiczny – zarówno obecnie, jak i w przeszłości (w tym w związku z naruszeniem sprawności organizmu, powstałym przed 18 rokiem życia lub w trakcie nauki szkolnej). Uznali natomiast odwołującego za osobę trwale (z uwagi na nieodwracalność upośledzenia umysłowego) częściowo niezdolnego do pracy ze względu na stan psychiczny od dzieciństwa (częściowa niezdolność do pracy powstała przed 18 rokiem życia).

Biegli wskazali także, iż zgodnie z literaturą przedmiotu całkowitą niezdolność do pracy można orzec dla osób z lekkim upośledzeniem umysłowym w przypadku, gdy towarzyszą mu nasilone, organicznie uwarunkowane zaburzenia emocjonalne i zachowania – potwierdzone pobytem szpitalnym, a już na pewno systematycznym i intensywnym leczeniem ambulatoryjnym. Sytuacja taka nie ma jednak miejsca w przypadku L. Ś. (opinia – k. 352-354 a.s.). Pozyskana dokumentacja bieżąca, na którą powołuje się w apelacji pełnomocnik wnioskodawcy ten fakt potwierdza. Udokumentowane zaburzenia zachowania wnioskodawcy po 2014 roku skutkowały brakiem podstaw do

hospitalizacji. Natomiast w poprzednim okresie z powodu zaburzeń zachowania wnioskodawca był leczony w Oddziale (...)z rozpoznaniem zaburzeń zachowania i funkcjonowania intelektualnego na poziomie upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym. W 2006 roku był leczony w Oddziale (...) z rozpoznaniem zatrucia lekami i upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim. W epikryzie podano, że chłopiec z domu(...) z powodu zachowań agresywnych pozostaje pod kontrolą (...). . W latach 2005 – 2014 skarżący zgłaszał się do Poradni(...) w B., brak jest natomiast dokumentacji na leczenie po 2014 roku.

Wbrew zarzutom apelacji opiniom nie można zarzucić braku spójności. Wnioski opinii biegłej psycholog o uzupełnienie danych po 2014 roku zostały uwzględnione a opinie uzupełnione z uwzględnieniem dokumentacji bieżącej i pozyskanej z Domu (...).

Opinie biegłych odpowiadają wymogom art. 285 k.p.c. Są one dostatecznie uzasadnione, uwzględniają wynik badania ubezpieczonego przez biegłych sądowych, odebrany przez nich wywiad chorobowy, dokumentacje leczenia złożoną przez skarżącego w organie rentowym i w toku postępowania sądowego . Sąd Okręgowy dokonując oceny prawidłowości wydanych opinii uznał je za miarodajny dowód w sprawie. Ocena ta w świetle przekonywującego uzasadnienia nie budzi wątpliwości.

Sąd pierwszej instancji dzieląc konkluzję opinii biegłych miał na względzie te wszystkie wypracowane w orzecznictwie sądowym kryteria oceny takiego dowodu, które przemawiają za przyjęciem jego miarodajności. Powołani w sprawie biegli lekarze sądowi dysponowali bowiem wiadomościami specjalistycznymi, niezbędnymi do stwierdzenia okoliczności mających istotne znaczenie dla sprawy. W treści opinii biegli w sposób wystarczający ustosunkowali się do rozpoznanych u skarżącego schorzeń oraz ocenili ich wpływ na jego zdolność do pracy. Wydane opinie zawierają fachowe, przekonujące uzasadnienie przyjętego przez biegłych stanowiska, które jednoznacznie potwierdza o braku istnienia przesłanek do uznania całkowitej niezdolności do pracy.

W apelacji, podobnie jak wcześniej w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji odwołujący nie zakwestionował ani wiedzy fachowej biegłych, ani analizy dokumentacji medycznej. Powtórzone w apelacji zastrzeżenia do opinii biegłych powołanych przez Sąd Okręgowy są więc jedynie przejawem niezadowolenia skarżącego z dotychczas wydanych przez tych biegłych opinii. Subiektywne przekonanie pełnomocnika wnioskodawcy o istnieniu całkowitej niezdolności do pracy skarżącego nie może jednakże podważać zasadności dokonanej oceny ani stanowić podstawy do wywoływania kolejnych opinii. Wnioskodawca wykonywał proste prace fizyczne np. przy układaniu kostki brukowej czy w hurtowni i z opinii wynika ,iż jest zdolny do wykonywania takich prac.

Trzeba podkreślić, że w postępowaniu o prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy, sąd nie ma obowiązku uwzględnienia kolejnych wniosków dowodowych tak długo, aż strona udowodni tezę korzystną dla siebie. Należy podkreślić ,iż w toku postępowania Sąd Okręgowy uwzględniał kolejne wnioski pełnomocnika wnioskodawcy , w tym trzykrotnie dopuszczał dowód z nowych zespołów biegłych , przeprowadzał również dowody osobowe .Brak jest podstaw do stwierdzenia naruszenia art. 217 kpc i art.227 kpc w zw. z art. 278 par.1 kpc poprzez oddalenie kolejnych wniosków dowodowych pełnomocnika wnioskodawcy, bowiem dalsze prowadzenie postępowania na okoliczności już wyjaśnione poprzednio przeprowadzonymi dowodami powodowałoby zbędne przewlekane postępowanie. Podobne przesłanki legły u podstaw oddalenia przez Sąd Okręgowy wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy. Wnioskodawca nigdy bowiem nie pracował w zawodzie wyuczonym i nie wykonywał żadnego innego zatrudnienia. W tej sytuacji należy się zgodzić z Sądem Okręgowym , iż dopuszczanie dowodu z oceny w zakresie medycyny pracy byłoby niecelowe, bowiem – jak wskazali również biegli z zakresu psychiatrii i psychologii – lekarz medycyny pracy mógłby opiniować o zasadności ewentualnego przekwalifikowania wnioskodawcy, co jednak wobec niskich kwalifikacji L. Ś. i braku prób podejmowania zatrudnienia z nimi zgodnego było w ocenie Sądu nieuzasadnione i wnioski płynące z tak pozyskanej opinii byłyby nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy. Ponadto biegli psychiatra i psycholog wypowiedzieli się w tej kwestii stwierdzając, że wnioskodawca może wykonywać proste prace fizyczne

Sąd Apelacyjny oddalił również zgłoszony w apelacji wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii innych biegłych lekarzy i biegłego z zakresu medycyny pracy, uznając, że okoliczności sprawy dotyczące zdolności L. Ś. do pracy

zostały należycie wyjaśnione przez Sąd Okręgowy. Opinie, na których Sąd ten oparł swoje ustalenia są jednoznaczne, przekonujące i fachowe, zatem okoliczność dotycząca zdolności do pracy mająca kluczowe znaczenie dla oceny zasadności roszczenia skarżącego została wyjaśniona w sposób niebudzący wątpliwości. Postępowanie dowodowe sąd drugiej instancji przeprowadza wówczas, gdy jest to celowe w okolicznościach sprawy. Niezgodne z wolą strony opinie biegłych oraz dążenie do uzyskania korzystnego dla siebie orzeczenia nie może stanowić jedynej podstawy do dopuszczenia dowodu z opinii kolejnych biegłych.

W sprawie niniejszej wnioskodawca nie wykazał ażeby zgłaszane przez niego dolegliwości, czy choroby, występujące przed ukończeniem przez niego 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole przed ukończeniem 25 roku życia czyniły go całkowicie niezdolnego do pracy.

Należy mieć na uwadze, że niezdolność całkowita oznacza utratę możliwości wykonywania jakiejkolwiek pracy, tj. w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowisku pracy odpowiednio przystosowanym do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu. W sprawie niniejszej lekarz orzecznik, lekarze z komisji lekarskiej ZUS oraz biegli sądowi jednoznacznie uznali, że L. Ś. nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Tym samym niezasadny jest zarzut naruszenia art. 8 w zw. z art. 6 kpa dotyczących zasady pogłębionego zaufania i zasady pewności prawa. W sprawie ma zastosowanie z mocy przepisu art. 15 ustawy o rencie socjalnej art.107 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z którego wynika, iż prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy oraz wysokość tych świadczeń ulega zmianie, jeżeli w wyniku badania lekarskiego, przeprowadzonego na wniosek lub z urzędu, ustalono zmianę stopnia niezdolności do pracy, brak tej niezdolności lub jej ponowne powstanie

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, iż Sąd I instancji przeprowadził wystarczające do rozstrzygnięcia sporu postępowanie dowodowe, dokonując prawidłowych ustaleń faktycznych w oparciu o trafnie ocenione dowody. Odwołujący zarówno w postępowaniu przed Sądem I instancji jak również w apelacji nie przedstawił żadnych argumentów podważających zasadność zarówno wywołanych w sprawie opinii, jak i zaskarżonego wyroku. Wyniki przeprowadzonego w sprawie niniejszej postępowania dowodowego nie dawały żadnych podstaw do uwzględnienia odwołania skarżącego.

Skoro Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że L. Ś. nie jest całkowicie niezdolny do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało w trakcie nauki w szkole przed ukończeniem 25 roku życia, to zasadnie uznał, że zaskarżona decyzja jest prawidłowa. Bez wątpienia odwołujący nie spełnia warunków do nabycia prawa do renty socjalnej. Zaskarżony wyrok odpowiada więc prawu, a apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Na mocy § 16 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U.2016.1714) Sąd Apelacyjny przyznał na rzecz radcy prawnego ustanowionego z urzędu koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu L. Ś. w postępowaniu apelacyjnym.

Danuta Dadej-Więsyk Małgorzata Pasek Elżbieta Czaja